

Foaia

pentru

Minte, Anima si Literatura.

№ 20.

Marti 10. Maiu

1860.

Despre academia.*)

I.

Amă vorbită din pământul precedentă din artikulă despre litera de importanța unei academii.

Voimă aice a da o idee repede celortoroș despre origina și misiunea acestei instituții la celelalte popoare.

Nămela de academiă vine dela un eroș mitologic al Greciei, numit Akademă, carele a fost arțatul lui Kastor și Polux de locul unde Elena sora loră s'a fostă ascunsă cu zăpitorul ei Teșeș. Cei

*) Din „Revista Carpaților“, 1. Maiu a. f. cu sțaritul științ, și care din un viitor va puzăca: Szb. Konr., absolutizmul (dela o țam), Ist. Poeșiei, Demir. episodul istoric, despre epidemiile sezunilor mediene, sțadii literare, poezii diverse.

Locul academiei științifice e din adevăr numă din Prințate, și dinținderea ei, a sțarțului mijloc de recepțare dăruțore a romănzăii, o legăm de conștința fraților noștri de acolo, precum și responsabilitatea pentru dăruțore și pedecere, de a dințina cu literatură noștră sțarț, o dințimă cu totă căvățulă și plini de afekte felicitate sțarț numă pe gătulă achedora din patrioții Romaniei, cari având a discupe preste mijloc peptre, dinținderea ei, amă din zi din zi Planțarea Paladiazăi pețrireii romănzăii noștre fără tremă de vicoale și orkane metamorfosțore, — din kontra țrora sțarț numă o dințăire, ună avăntă glorioșă din arți și științe care se devin domesticite din sțarț romănimeii, potă dină lăpta decizțore. P.

doi frații veneaș armăii ca sț țeră pe sora loră dela Atenieni, cari rșpșnceseră cu nș știeaș unde se afla Akademă, ca sș oprăscă konflikțul și rșvois, de deskoneri cu ea era ascunsă la Aoidna, ună din sțarțvile Atenei.

Din achedă locă, ce nu era de țeră o valț moțiră și pețrăș, Chimon, dăruțore de așe, plănuț așe de plană și de alți arbori, din țeră fără ună de prețmăre dințătoră pentru Atenieni. Filozoful Platonă, ce lăcaș din vecințate, acolo adăna pe discipolii sei, dăruțore sectatorii sei ștarț a se numi Akademieni. Dăruțore așe, academiă fărăndse o instituție de lămă, așncă apoi ca ună locă de venerație; acolo se dințătaș vărății ce fărăș servicișri dăruțore patriei.

Din memoria academiei Elene, care sș Săa se desținț, Cicerone dete numela de academiă țkșinței sale dela Pzdole de țarț Roma. Acolo elă se adăna cu amicii sei și konversa așncă diverselor sțarțte filozofice; acolo elă sțarț cere mai dăruțore opere filozofice cari lă fără pețră.

Achestă nume mai țarț se dete adănuțore de literă, de dăruțore și de artă, cari dăruțore timpă konțrățire la desvolțarea intelinței omăști. Așeșta dăruțore se dăruțore dela timpă și numă ală repășterei, adek dela șkolă XIII dăruțore. Italia, care dințre dăruțore a fostă țentră lămăloră și șarță mișțrei intelktuale din Eșropa, dăruțore mai dăruțore a forma primela academiă. Mai tôte opidele sale, avăruțore țna sș diverse nume și țarț, oțndse fiecare cu desmățarea și puzăkarea operiloră clasice ale antărității, cu țarțarea limbiei naționale și cu propăgarea științeloră și a dăruțore țarțiloră.

Dințre numășele academiă Platonice ce se

Фондаторъ дн Италия, чехъ днтѣхъ локъ а окъпатъ дн исторіѣ ачеа пѣмѣтѣ дела Крѣска. Фондаторъ дн а. 1582, не кѣндѣ ера контимпоранъ ши Тассо, еа фонкціонѣзъ ши пѣлѣ дн зилеле пѣстре, ши се креде ка мѣмѣ академіѣ франчезе ши алторъ академіѣ европене. Скопѣлѣ ши мѣсѣне са а фостѣ, ши есте днкъ, шрѣфикареа ши перфекціонареа лимвеѣ италиане. Пентрѣ ачѣста с'а ши фѣкзтѣ челеврѣ prin Дикціонарѣлѣ че а лѣкратѣ дѣлѣ каре с'аѣ регѣлатѣ формеле ши тотѣ организмѣлѣ лимвеѣ.

Исторія ши лѣкрѣрѣ ачестѣ академіѣ ар фѣ де mare фолосѣ пентрѣ стѣдѣлѣ филолоділорѣ поштри. Лимба италианѣ ера о датѣ дн барварія ши дн анархія дн каре се афлѣ астѣзѣ лимба пѣстрѣ; ши, дакѣ акъма се vede астѣелѣ модѣлатѣ дн кѣтѣ сѣ rivalizeze кѣ лимвеле класиче, катѣ сѣ сервѣскѣ де моделѣ маѣ кѣ сѣмѣ ромѣнілорѣ, карѣ аѣ ачелашѣ интересѣ пентрѣ лимба лорѣ.

Дѣлѣ есемпѣлѣ академілорѣ италиане, маѣ тѣте челедалте статѣрѣ, кѣндѣ аѣ днченѣтѣ а интра дн чѣвѣлѣсадіѣне, ши-аѣ креатѣ академіѣ пентрѣ десволтарѣа лимвелорѣ индіцене, пентрѣ кѣлѣтра лорѣ, ши пентрѣ днтѣндереа штіинделорѣ ши а фрѣмѣселорѣ арте. А ворѣ деспре тѣте ачесте, саѣ а ле нѣмѣра тѣкарѣ, спадіѣлѣ нѣ пе еартѣ. Дар сѣ венѣмѣ ла зна, каре а авѣтѣ чеа маѣ стрѣлѣчѣтѣ парте дн идея креадѣіѣнеѣ саде.

Есте штіѣтѣ кѣ дѣлѣ че Италия сѣнгѣрѣ а авѣтѣ глорія знѣкѣ а репрѣсѣнта дн лѣме дн кѣрсѣ де маѣ мѣлѣді секолѣ штіинделе ши артеле, а венѣтѣ апоѣ Франца каре і-а дѣспѣтѣтѣ глорія ши сѣперіорѣтатеа. Ачѣаста, днкъ дн ап. 1634 сѣвѣ кардіналѣлѣ Richelieu, формѣ чеа днтѣ академіѣ, каре пе зрѣмѣ а сервѣтѣ де моделѣ академілорѣ moderne че с'аѣ днфѣінгатѣ дн челедалте пѣрѣді але Европѣ.

Академія франчезѣ се фѣндѣ днтрѣ днченѣтѣ де кѣтрѣ знѣ нѣмѣрѣ де літерадѣ карѣ се адѣнаѣ ла знѣ вѣрѣватѣ лѣстрѣ пе тѣмпѣлѣ ачѣла, нѣмѣтѣ Конпарѣтѣ. Скопѣлѣ адѣнѣрѣѣ лорѣ ера кѣлѣтивареа ши дѣмѣнѣлѣтѣіѣреа лимвеѣ франчезе, каре пѣлѣ атѣнчеа днкъ нѣ лѣсе о формѣ детермінатѣ ши знѣ карактерѣ дефѣнітѣвѣ. Мѣнѣстрѣлѣ лѣ Лѣдовѣкѣ XIV, кардіналѣлѣ Richelieu, апрѣдѣндѣ скопѣлѣ соціѣтѣдѣѣ, консакрѣ інстѣтѣзѣіѣнеа ачѣ-ста prin знѣ едіктѣ реѣескѣ. Нѣмѣрѣлѣ метѣрѣлорѣ сеѣ се фѣксѣ ла патрѣзѣчѣ, ши де атѣнче нѣчѣ пѣлѣ астѣзѣ нѣ се маѣ мѣрѣ. Кіарѣ дн палатѣлѣ реѣескѣ, ла Лѣврѣ, се дѣстѣнѣ знѣ локалѣ пентрѣ шѣдѣнделе ши консѣрѣнделе саде.

Чѣѣ днтѣ метѣрѣ днтѣрѣді де реѣе авѣрѣ дрепѣтѣлѣ, дн касѣ де мѣрте а вре знѣія дн колеѣіѣ лорѣ, сѣ алѣгѣ пе сѣкѣесорѣлѣ сеѣ. Nimenѣ нѣ ера прѣімітѣ де кѣтѣ дѣлѣ ѣрекарѣ тілѣрѣ літерарѣе; алѣсѣлѣ зрѣма сѣ алѣвѣ чѣлѣ пѣдѣнѣ 18 вѣтѣрѣ; ши ачѣстѣ нѣмѣрѣ де вѣтѣрѣ се череа пентрѣ ка сѣ ескѣлѣдѣ пе чѣнева (лѣкрѣ че нѣмаѣ де дозѣ орѣ с'а днтѣмѣлатѣ).

Астѣелѣс ераѣ статѣтеле ши прѣрогатѣвеле ачѣстѣ академіѣ, каре с'аѣ перпетѣатѣ маѣ ши пѣлѣ астѣзѣ.

Чѣлѣ днтѣхъ лѣкрѣ днсемнатѣ де каре с'а окъпатѣ академія франчезѣ ши дн каре с'а мѣрѣдѣнѣтѣ маѣ нѣ deadѣнѣлѣ, а фостѣ лѣкрѣреа Дикціонарѣлѣ. Дела 1694 пѣлѣ ла 1835, адекѣ дн дозѣзѣчѣ ши чѣнѣ дн дозѣзѣчѣ ши чѣнѣ ані, еа а фѣкзтѣ кѣте о едіѣіѣне нѣлѣ, каре аѣ дѣферѣтѣ днтре еле трѣпатѣ кѣ дескопѣрѣіѣ етімологіѣе каре аѣ провѣкатѣ дн тѣмпѣлѣ дн тѣмпѣлѣ прѣфачѣрѣ атѣтѣ дн кѣвѣнте кѣтѣ ши дн орѣтографѣ.

Дѣлѣ фѣндареа академіѣ, дн тотѣ кѣрсѣлѣ Domініѣ лѣ Лѣдовѣкѣ XIV, фѣкѣре метѣврѣ алѣсѣ ера даторѣ сѣ факѣ знѣ дѣскѣрсѣ де лѣзѣлѣ пентрѣ персѣна реѣелѣ ши а лѣ Richelieu.

Дар дѣлѣ ачѣеа пѣлѣ астѣзѣ днкъ, с'а адопѣатѣ датѣна ка нѣлѣ алѣсѣ, ла днтродѣчѣреа са, сѣ факѣ лѣзделе прѣдѣчѣсорѣлѣ сеѣ.

Ачѣстѣ інстѣтѣзѣіѣне, кѣ тѣте кѣ авѣ о мѣсѣне атѣтѣ де mare ши знѣ сѣкѣесѣ атѣтѣ де глорѣосѣ, авѣ днѣсѣ ши мѣсерѣіѣе саде. Чѣѣ днтѣ метѣрѣ, фѣіндѣ нѣмѣдіѣ deadрепѣлѣлѣ кѣтрѣ гѣвернѣ, формарѣ знѣ фѣлѣ де котѣрѣ прѣвѣлѣціатѣ, каре се перпетѣлѣ пѣлѣ дн тѣмпѣлѣ револѣзѣіѣнеѣ чѣѣ марѣ; астѣелѣс еа ажѣнѣсѣе а фѣ компѣсѣ маѣ мѣлѣтѣ де медіокрѣіѣдѣіѣе чѣле маѣ нѣле, ресѣнѣгѣндѣ дѣнѣзрѣде адеврѣратѣ ши скрѣіторѣі чѣѣ марѣ: Rousseau, Racine, Descartes, Molière, Regnard, Larocheфoucauld, Mallebranche, Piron, Diderot, Beaumarchais, Mirabeau. нѣ пѣтѣрѣ ажѣнѣсѣ ла онѣреа де а фѣіѣра днтре чѣѣ патрѣзѣчѣ.

Сѣвѣ Лѣдовѣкѣ XIV, афарѣ де академія нѣмѣтѣ, се маѣ формарѣ ши алѣе академіѣ кѣ деосѣвіте статѣте. Астѣелѣс ла 1666 се днфѣінѣзѣ академія де штіинде; ла 1671 академія де архѣтектѣрѣ; ши маѣ апоѣ академіѣ де нѣктѣрѣ ши де скѣлѣпѣтѣрѣ, каре маѣ мѣлѣтѣ саѣ маѣ пѣдѣнѣ дншѣ днѣнѣліпѣрѣ мѣсѣнеа кѣ сѣкѣесѣ.

Дѣлѣ револѣзѣіѣнеа чеа mare, адѣнѣреа каре се нѣмѣія консѣнѣзѣіѣне, prin знѣ дѣкрѣтѣ дн а. 1793 дѣсѣфѣінѣзѣ тѣте академіїѣе ши соціѣтѣдѣіѣе літерарѣі сѣре а ло реорганѣса пе знѣ планѣ маѣ раціоналѣ. Ла 1795

се дѫоїицѫ корпѫлѫ нѫмїтѫ Інстїтѫтѫ Націоналѫ, кѫ micisnea de a perfectiōna штїицелѫ шї артеле прїи черчетѫрї недїттеррѫпїте, прїи кореспондїицѫ кѫ соціетѫциѫ саванте дїи афарѫ, шї а зрѫтѫрї лѫкрѫрїлѫ штїицїфїче шї лїтерарї прївїтѫре ла фолосїицѫ цѫпералѫ шї ла глорїа Францїѫ.

Ачестѫ инстїтѫтѫ фѫ компѫсѫ de 144 мемѫрї шезѫторї дѫ Парїсѫ, de алдї атѫциѫ респондїци дѫ алте пѫрци але Францїѫ, шї de дозѫзечї шї патрѫ асоциѫци стрѫни.

Ачештї мемѫрї фѫрѫ дѫпѫрциѫ дѫ треї класѫ десѫрциѫ фїскаре дѫ секциѫни. Класа дѫтѫїа фѫ ачѫеа de штїицелѫ фїсїче шї математїче, кѫпрїнзѫндѫ зече секциѫни; а доѫа, de штїицѫ моралї шї полїтїче, кѫпрїнзѫндѫ шѫсе секциѫни; а треїа, de лїтератѫрѫ шї вѫле-артѫ, кѫпрїнзѫндѫ оптѫ секциѫни. Фїе че класѫ кѫта сѫ се адѫне дѫтрѫнѫлѫ локалѫ dїstїнктѫ. Нічї знѫ мемѫрѫ нѫ пѫтеа сѫ фїѫ мемѫрѫ ла дозѫ секциѫни дїферїте; дѫр фїскаре пѫтеа сѫ асїсте ла лѫкрѫрїлѫ чѫлорлалте секциѫни.

Дѫпѫ асѫмїне прїнцїпїї, дїректорїлѫ (гѫвернѫлѫ рѫпѫблїканѫ de атѫнче) нѫмї не чѫї дѫтѫї патрѫзечї шї оптѫ мемѫрї, карї алесѫрѫ не чѫїлалдї 86; чѫї о сѫтѫ патрѫзечї мемѫрї дѫтрѫнїци алесѫрѫ шї нѫмїрѫ не асоциѫци.

Астѫфѫлї апѫї, инстїтѫтѫлѫ дѫшї рекрѫтѫ мемѫрїї прїи скрѫтїнѫ, нѫмїндѫ фїе че класѫ не мемѫрїї сѫї, дѫпѫ прѫсѫнтѫцїицѫ секциѫнѫї.

Organicaziunea instițiunilor se mai modifică сѫв копѫлатѫ шї сѫв имперїѫ, дѫпѫрциндѫсѫ дѫ патрѫ класѫ:

1) Штїицелѫ фїсїче шї математїче; 2) лїмѫва шї лїтератѫрѫ франчѫезѫ; 3) історїа шї лїтератѫрїлѫ векї; 4) вѫле-артѫ.

Класа дѫтѫїа сѫ дѫпѫрци дѫ зече секциѫни; а доѫа, компѫсѫ de патрѫзечї мемѫрї, фѫ дѫсѫрчїнатѫ кѫ коптїнзѫреа лѫкрѫрїлѫорѫ векїѫ акадѫмїѫї франчѫезѫ, ad. кѫ Dїкциѫнарїлѫ; а треїа шї а патрѫ кѫ лѫкрѫрїлѫ лїтерарїѫ, інскрїпциѫни шї артѫ.

Астѫфѫлї инстїтѫтѫлѫ Францїѫ а ажнѫсѫ а фї знѫлѫ дїи чѫлѫ маї дѫтѫїѫ корпѫрї саванте дїи Еѫропѫ. Елѫ а авѫтѫ дѫ сїнѫлѫ сѫѫ, дѫпѫ дїверсе тїтѫзрї, маї не тоцї ѫменїї ілѫстрї дїи лѫте, сѫлѫ ка мемѫрї, сѫлѫ ка асоциѫци; дѫсѫшї Наполѫоне чѫлѫ марѫ а авѫтѫ de опѫаре а фї мемѫрѫ, дѫнїнѫте de а сѫ фѫчѫ дѫпѫзѫтѫ.

Дѫпѫ кѫдѫреа лѫї Наполѫоне, инстїтѫтѫлѫ сѫфѫрї сѫрѫшїї ѫрекаре прѫфѫчѫре: чѫлѫ патрѫ класѫ сѫ нѫмїдѫ

akademii, шї нѫтелѫ de instițiunilor naționale сѫ прѫфѫкѫ дѫ инстїтѫтѫ рѫгалѫ.

Дѫр афарѫ de instițiunilor ачѫста, карѫлѫ рѫсїдѫ дѫ Парїсѫ, дѫ Францѫ маї сѫнт дѫкѫ о мѫлїмїе de акадѫмїї штїицїфїче. Маї тоате опѫшѫлѫ посѫдѫ кѫте зна.

Тѫте рѫмѫрїлѫ de штїицѫ фолосїтѫре, прѫкѫм medicina, хїрѫрѫїа, агрїкѫлѫтѫрѫ, індѫстрїа, манѫфактѫрѫ, комерѫцїлѫ, асѫмїне шї архѫеолѫгїа, історїа націѫналѫ, антїкѫзїтѫтеа, тоате ачѫсте дѫ дїверсе шї маї мѫлѫте лѫкрѫрї сѫнт рѫпрѫсѫнтѫте de акадѫмїї шї de корпѫрї de дѫвѫзѫциѫ, карї кѫ еспѫрїицѫ шї кѫ сѫдїлѫлѫ de тѫте зїлѫлѫ рѫспѫндѫсѫкѫ дѫ лѫте рѫсѫлѫтѫлѫ чѫлѫ маї фѫрїчїте.

Дѫкѫ амѫ вої сѫ не окѫпѫнѫлѫ de соціетѫциѫ штїицїфїче шї de акадѫмїїлѫ dїи Цѫрѫманїа, Англїа шї Стѫтѫрїлѫ-Џнїте, нѫ не-ар ажнїцѫ спѫчїлѫлѫ ка сѫ лѫ фѫчѫтѫлѫ тѫкарѫ лїста.

Дѫстѫлѫ е сѫ адѫгѫзѫнѫлѫ кѫ кїарѫ дѫ Рѫсїа дѫкѫ dela anul 1724 с'ѫлѫ дѫнѫїицѫтѫлѫ дозѫ акадѫмїї дѫ Петѫрѫсѫзѫрѫлѫ шї зна ла Москва. —

(Ва зѫрѫма.)

X

Lugosiu. 17/29. Decembr. 1859.

Candu Dumnedieu voiesce, ca pre ȳrecare națiune, din starea ei cea apusa — din pulvere — se o redice, atunci din sїbulu ei inaltia barbati cu spiritu luminatu si de parte patrundietori, cu caracteru tare si statornicia ne'nfrenta indiestrati, carii, in starea si cerculu chiamarii sale fiesce-carele, cu midilȳce putinciose, inse legiuite, ori prin pute-rea cuvintelor si a faptelor sale, ad. cu esemplulu seu pentru cei maї de aprȳce, ori prin scrip-tele folositȳre, si prin fama cea atragȳtore pentru cei maї de parte, ori prin institute de binefacere pentru cei de facia si viitorime, destȳpta animile celea amortite ale consangeniloru sei contimpurani, si ȳre cum le insuffla — ca nisce imitatori ai crea-torului — spiritu de viatia datatoriu, ca se aiba o viatia lucrativa, o nisuintia puternica si neinvinosa spre totu ce este de lipsa, de folosu si bunu, pen-tru inaintarica, buna starea, gloria si nemurirea na-tiunei sale; de aci, candu acestu feliu de stele lu-minȳse disparu de pe orizonulu vietii acesteia tre-catȳre, se rapescu din midiloculu natiunei sale prin

mórte si fi natiunei eara sunt datori, ca despre o parte cu totii se privésca la deplinirea vietii acestora, ca intr'o oglinda si de virtutile loru animanduse se le urmédie; eara despre alta, aceia, carii mai deaprópe au luat parte la ostenelele acestoru mari barbati, séu le cunoscú viatia din fontani sigure, se le adumbrédié catu de pe scurtu biografia vietii loru, ca se nu remaie tradati uitarii.

Dintre acei barbati rari ai natiunei nóstre, de spiritulu Domnului insuflati, au stralucitu in cariera besericésca si repausatulu in 6. Aprilie c. n. anulú acum trecatoriu Reverend. Teodoru A a r o n, fostulu primulu Prepositu la beserica catedrala a episcopiei gr. cat. din Lugosiu; despre a cui viatia, de si in Gazeta Transilvaniei Nr. 15 din 9. Aprile a. c. cu ocaziunea publicarii immormentarii renasitieloru lui cestoru pamentesci sau facutu pe scurtu mentiune; totusi, — dupa ce viati'a lui, din grati'a ceriului, au fostu, ca o cetate deasupra muntelui pusa, ca o lumina aprinsa in luminariu si pe mésa asediata, ca unu isvoru de apa via si ca o flóre prea placutu mirositóre. — pentru multimea invetiaceiloru ce au avutu ca profesoru si apoi ca directoru la gimnasiulu din Beiusiu, din carii unii se afla in stare alésa in midiloculu natiunei sale; si pentru acei scolari si inceputori la oficii publice, carii era odinióra deodata cu densulu in Buda si Pesta, si avé refugiu si multa mangaiere la densulu; si pentru popórele de densulu pastorite; precum si pentru sincerii sei amici si dulcea sa familia, carii toti multu l'au estimatu si veneratu, se fie consantite si acéstea insemnari de aducere aminte despre viatia acestui stralucitu barbatu, din insusi scrisele lui culesé.

Si mai antaiu e de insemnatu, cumca: Familia Aronesciloru este una din celea mai vechi si mai de frunte in Romanime. Din acésta familia au fostu mai multi Domni pe scaunulu Tierii Moldovei, mai alesu in sec. XVI-lea. Dintre acestia Aronu voda fiindu unitu cu imperatulu Ferdinandu I-lea in contra turciloru, au fostu silitu a lasa Domni'a sa lui Alesandru voda, si stramutanduse in Transilvania, Ferdinandu la an. 1557, 15 dile Octombrie i au renduitu plata pe anu, din carea se traiesca.

Din seminti'a acestuia este famili'a Aronesciloru de Bistra.

Dintre Aronesci se memorédia la a. 1660 protopopulu Ioanu din Czikindealu intr'onu contractu (zapisu) facutu cu satenii pentru o via, fiindu jude satului Michaila Fraticiu. Din seminti'a acestuia Teodoru Aronu fiindu parochu in Bistra, la anulu 1701, 18. Iuliu de catra imperatulu Leopoldu I. sau redicatu la starea nobilitaria, dinpreuna cu feciorii lui Petru, Ioanu, Gavriilu, Avraamu si cu toti urmatorii loru, precum se cunósce din literele nobilitare, alaturate aici in copia simpla, date familiei Aronesciloru, carele sunt descrise de pe copia de catra repausatulu Teodoru Aronu de pe paria din originalu la an. D. 1743, 12 Decembre luata in Abrudbaia.

Feciorulu lui Teodoru cu numele Ioanu se vede a fi fostu earasi protopopu in Czikindealu, a cui fecioru Aronu Aronu, dupa a. 1714 au insemnatu intr'o carte de rugatiuni (in potriava vremiloru si a Diavolului) scrisa cu mana acésta anotatiune finala: „Scrisamu eu celu multu peccatosu si gre-situ protopopulu Aronu din locu Czikindealu, fiulu protop. Ioanu din seminti'a Aronesciloru dela Bistra, datu 1700 Aug. 6 dile, in dilele lui Banfi Georgie gubernatoru, fiindu A-episcopu Atanasie, care au muritu 1714.“

Acestu Aron, au nascutu eara pe Aron-Aron, carele au fostu cantoru in Czikindealu, ca asia se afla insemnatu pe o S. Evangel.: „Invetiatamu eu Aronu Diacu din Czikindealu acésta S. Ev. la an. 1733, cu ajutoriulu lui Ddieu, cine va ceti se in-tieléga. Feciorulu prot. Aronu.“

De aci dupa o insemnatura a repausatului prepositu Arborele Genealogicu a familiei sale este acésta: Ioanu Aronu, au nascutu pe Aronu Aronu; Aronu au nascutu 2 feciori pe Aronu si pe Toader; Aronu au nascutu numai féte; eara Toaderu au nascutu pe Ioanu Aronu; Ioanu au nascutu 2 feciori pe Nicolae si Ioanu Aronu; Ioanu au nascutu pe Toaderu tatalu repausatului prepositu Teodoru Aronu.

Acestu Toaderu Aronu a fostu notariu comunale in Czikindealu, si casatorinduse cu Maria Dragomanu, au lasatu dupa sine 2 feciori pe Ioanu Aronu parochu si administratoru aflatoriu acum in Czikindealu, si pe Teodoru acum repausatu si doue féte pe Maria si Anna inca in viatia totu in Czikindealu.

Eara Teodoru Aaronu cu veneratiune de atâtea ori memoratu, fostulu prepositu, sau nascutu la a. 1804 in Februarie. Acesta din pruncie aratandu deosebita istetime, parintii lui sau hotaritu, a purta tôte spescele si ostenelele recerute dela tempu si cercustari pentru densulu, numai ca din fiiulu loru se ésa unu barbatu alesu pentru natiunea sa, intru care propusu cu vocea lui Ddieu nici sau insielatu; pentru aceea candu au fostu de 8 ani l'au dusu la scóla elementaria germana in Nocrichu (Leschkirch) unde invetiandu 1 anu cu succesu bunu, l'au stramutatu la Sibiiu la scólele normale rom. cat. unde in 2 ani cu percursu invetiaturile normeloru; si asia initiatu in limb'a germana l'au dusu la Blasiu, aici in celea din tale clase gimnasiale au petrecutu 4 ani; eara de aici, pentru deprinderea sa in limb'a magiara l'au dusu in gimnasiulu din Odorheiu unde au fostu 2 ani; si, ca mai de parte se se prefaca precum in limb'a magiara, asia si in cea latina, de aici l'au mutatu la Clusiu unde percurse studiile umanióre si filosofice in 4 ani.

Din Clusiu nemuritoriulu episcopu din Urbea-mare Samuilu Vulcanu l'au indulcitu catra sine, unde au auditu studiile teologia 1 anu, eara pentru cealalti 3 ani de cursu teologicu sau strapusu in seminariulu centrale din Pesta.

Asia in restimpu de 17 ani percorgendu cu lauda cararea scolastica si cursulu teologicu cu profectu eminent, si cu purtare morala esemplaria, deodata in trensulu au dobanditu marele episcopu, clerulu, patria si natiunea unu individu bine pregatitu si destulu de aptu spre a purta cu acuratiune, onóre, lauda si stima tôte servitiile publice, ce pe rendu i sau incredintiatu.

Si ca se incépa din capetu viatia ostenitóre, de a trece pre tôte tréptele de onóre cu celea mai mari griji si greutati impreunate, carele ilu astepta indata dupa finirea cursulu teologicu la an. 1829 intemplata sau si aplicatu archivariu in cancelaria episcopésca si consistoriala in Urbea-mare, si totu in acelasiu anu, fiindu in etate de 25 ani, sau hierotonitu preotu coelibe de acelasi veneratu episcopu; si in graba dupa aceea depunendu examenu aprobatoriu pentru profesura, in urmatoriulu anu 1830, sau despusu profesoru ordinariu la gimnas. majore din Beiusiu; — aici cu multa siliatia si complacerea tuturor au fostu 6 ani; éra in 1835

sau denumitu parochu si v. archidiaconu in Galsia, si in 19 Noembre a. a. sau si introdusu in acésta deregatoria, inse aici au pastoritu si oarmuitu numai 2 ani, dara cu aceea desteritate, si aplicaveritate in catu au dobanditu complacerea tuturor parochiloru si popóloru grigei sale concredite, precum dovedesce adeverintia acelora; dar' si a ordinariatului seu, carele au facutu de in an. 1837, prin SSma Matte. sau denumitu canonicu Honorariu. Cu acésta titula esornatu totu in a. 1837, 1. Iulie sau chiamatu din Galsa de a fi secretariu si notariu consistoriale; inse in acestu oficiu nu multu au fostu, pentruca la an. 1838. 29. Ian. sau denumitu de patronatulu cetatii Aradu, parochu acolo, unde asiedinduse sau redicatu la demnitatea onorifica de assesoru la tabla judiciaria a comit. Aradu; aici inca n'au petrecutu 2 ani, pentruca: la ordinea episcopésca in a. 1839, 12. Iunie sau dusu directoru la gimnasiulu din Beiusiu, in care demnitate si de catra SSma Matte. in 15. Febr. 1840 sau intaritu, precum se cunósce din decretulu Esc. consil. reg. locutenentu a Hungariei ddo 31 Mart. a. a. Nr. 9634.

Directiunea gimnasiulu purtanduo 3 ani, prin benign. decr. aulicu din 24. Maiu 1842 sau despusu censoru si revisoru cartiloru romanesci in Buda, unde juramentulu l'au depusu in 7. Oct. a. a. In acestu servitiu de statu fórte delicatu au fostu 6 ani, pene candu la a. 1848 stergunduse censur'a la 1. Maiu i sau sistatu plata.

Din acésta intemplare in 30. Maiu 1848 sau aplicatu provisorie parochu in comunitatea Gyalány si in 1. Iuliu sau si introdusu in parochia prin v. archidiaconulu respectivu Andreiu Papfalvai; eara in a. 1851, 22. Febr. i sau aplacidatu remuneratiune pe unu anu 600 fr. pentru urmata delaturare dela oficiulu de censure si revisore alu cartiloru.

La a. 1850, 6 Augustu Nr. 13672 G. pe lenga onorariu de 50 fr. pe luna sau denumitu provisorie Translatoru la Fóia Legiloru in Pesta, si asia din Gyalány in 1. Octobre a. a. mutanduse acolo, au si intratu in functiune, unde in 1851, 16. Noemb, sau numitu earasi totu provisorie si Redactoru la aceasi Foaie; si totu in 1851, 6. Noembre sau denumitu Translatoru si la Esc. c. r. consil. locutenen. din Buda cu plata de 800 fiorini. — Sub atata de grea sarcina si responsabilitate au fostu 5 ani.

Eara la a. 1855, 3. Aug. sau denumitu de ca-
tra SSma Matte canonicu actuale scolasticu la be-
seric'a catedrala din Urbea-mare; si de catra ma-
ritulu seu ordinariatu sau mai onoratu si cu ofici-
ulu de a fi rectore seminarului locale. Ci abia au
fostu si in acésta onorabila si órecum mai odihni-
ta demnitate 2 ani.

Pentruca induranduse S'ma Matte prea-ama-
tulu si prea veneratulu nostru imperatu a intemeié
diecesa Lugosiului, si cu densa impreunatulu
caunu episcopale si capitulu al besericii catedrale
in Lugosiu, Illustr. Sa Dr. Alesandru Dobra I-ulu
episcopu de aici, cunoscundú însusirile si virtutile
cele rari a le prenumitului Teodoru Aaronu si
publica existimatiune si iubire ce siau dobanditu
acesta prin purtarea sa, si aducundusi a minte de
ingrozitóreá sarcina celu astépta in acésta noua
plantula espusa elementelor diverse, pre acestu
meritatu barbatu, iscusitu in purtarea trebiloru pu-
bliche si infrumsetiatu cu judecata cópta si cu via-
tia nevinovata, dorindulu se 'lu aiba ajutoriu lunga
sine, l'au prezentatu la prea santitulu patriarchu
din Roma de prepositu la capitululu besericii sale;
eara pontíficele Romanu Piu IX-lea cu datu 5. Idus
Maii (11. Maiu) 1857 l'au intaritu de prepositu la
capitululu preatinsei besericii; si au fostu mare
bucurie in 6. Sept. c. n. 1857, candu acestu bar-
batu alu doririloru sau introdusu in acela stalu de
inalta demnitate besericésca.

Inse acésta bucurie preste unu annu si jume-
tate sau intorsu in adenca intristare, pentruca in 6.
Aprile c. n. séu in 25. Martiu a. c. diu'a de Buna-
vestire a Maicii Domnului, tuturor, celoru ce l'au
sciutu, au adusu veste prea trista, cumca Teodoru
Aaronu, dupa o bóla de 32 dile au repausatu! —
Si acum la toti cei ce lau cunoscutu mai deaprópe
si lau veneratu si lau amatu din anima, le au mai
remasu aceea mangaiere spiritualu, cumca elu este
la Ddiu, ca sei resplátésca ostenelele pentru be-
serica si cleru, patria si natiune jersite; si ca, pri-
vindu la deplinirea vietii lui, au ce urma din des-
tulu, ca se remaie numele si virtutile lui in animi-
le loru, monumentu de veneratiune nestersu.

Aici nu va fi de prisosu a commemora si de-
spre opurile de acestu zelante barbatu — ca fetulu
osteneleloru sale — lucrate si tiparite, prin carele
sau nevoitu a reversa lumina nestensa in midilo-

culu natiunei sale. Asia inca ca clericu la a. 1828
au tiparitu in Buda „Scurta Apendice la Istoria lui
Petru Maioru.“

La anulu 1843 totu in Buda au edatu „Cate-
chetica practica.“ La anulu 1847 au datu la lumi-
na totu acolo „Cuventari besericesci despre siepte
pecate de capetenie pe Duminecile Paresemiloru;
si la an. 1850 earasi in Buda „Anotari din Istoria
Ecclesiastica“ — Din carele tóte inca se mai afla
depusa la cancelaria episcopésca de aici óre cate-
va esemplare de vendiare in favoarea familiei
eredu. —

Repausatulu in testamentulu seu si au impar-
titu tóta substanti'a in 8 parti egale, din carele 6
vinu la familia eredu, eara 2 parti la besericile,
cei catedrale de aici, si cei gr. cat. din Czikiu.
dealu; pe lenga acéstea au mai depusu deosebi a
se da anumite summe la institute de binefaceri si
pentru sufletulu seu de pomenire in beserica cate-
drala; si au iertatu la multi datornici datoríte
mai mici; eara din biblioteca sa cartile mai cu
séma clasice, si alése le au lasatu pe séma biblio-
tecii diecesane.

Eara familia, dimpreuna cu esecutorii Testa-
mentului, dupa dorirea tuturor cetatieniloru, carii
fórtu l'au stimatu, iau redicatu din massa lui in ce-
meteriulu comune cripta, si intru aceea cu devo-
tiune i sau asiediatu binecuventatele de prea santi-
tulu nostru archiereu mósce; carei cripte dupa
aceea deasupra i sau adausu unu acoperementu cla-
ditu din caramida cu fruntariu prevediutu, si in fa-
cia acestuia o piatra monumentala de marmore ro-
sietecu de 1 $\frac{1}{2}$ ⁰ in lungime, cu cruce din trena in
culme esornata, pe carea sau scobitu urmatoriulu
epitaphiu intregu cu litere mari, si la cuvintele
principali inaurite:

„Aici ca muritoriu si au terminatu cursulu vietii“

Rssm D. Theodoru Aaron de Bistra

in 25. Martiu c. v. 1859.

carele ca creşcinu numai 55 ani
eara ca Preotu 30 ani traindu

Pe treptele de onóre si demnitate:
Archivariu si secretariu Eppescu,
Professoru si Directoru Gymnasialu,
Parochu, Protopopu si Canonicu

Si in urma
 celu din I-ia Prepositu
 la capit. Beser. Cathedr. gr. cat.
 din Lugosiu redicatu
 Au trairu multu virtutii, si
 Gloriei lui Ddieu, si Religiei,
 Imperatului, si Patriei, Clerului,
 si Nationile Sale
 eara
 Numele lui in animile tuturoru
 va trai in eternu.

†

Зраре де деспърцире

лпкинатъ

Domnului Ierodiaconă

НИЧЕФОРЪ ІЛІЕСКУ ЛЪ*)

сипендиат ал статъли Молдавіеі, теолог абсолът ла аміезъмънтъла теолоџик де'н Чернъвци, ла окъжъ-
 неа ре'нтоарчеріі салле дн патрие-ші дн 30.

Априле 1860,

де'н партеа дпвдъцьчелор рѣмълн де'н цимпа-
 сіа чернъвціеан.

Преа опорате Domnule Пъринте!

Azi zioa deslăruiri-ці възжандъ-о сосітъ,
 Дн inime de jale поі тоці кърпінші не-афлѣм;
 Къчї пентрѣ поі љъ кліпъ ера непредѣсітъ,
 Кънд те авеам дн мѣлок; дар' еатъ те скъпѣм!

*) Нічефор Ілескул, пскът дн Молдавіа, шї къ-
 лъгрѣт ла тжпъстрѣа Неамціѣл, дпнпнс де доръл не-
 стпнс ла дпвдъцьгѣрѣ, шї-а пърсіг патриеа, знде н'шї
 пзтеа дпмпліні ачел дор, шї шї-а абсолвіт стъдіеле з-
 маністече, цимпасіале, фїлософїче ла ветреле пчъкъпъ-
 легѣдїі рѣмъне парте ла Бъкрешті, парте дн Блаж,
 еар' стъдіеле теолоџиче ла Чернъвці. Лѣміна штіндїе-
 лор шї фолосъл сжпцїемптелор релелїоасе, морале,
 пчъкъпале, че шї ле-а фост дпсшїт ла Бъкрешті шї
 ла Блаж, пѣ ле-а лъсат нефолосїте печї аїчї ла пої дн
 Чернъвці, чї с'а невоїт съ ле версе асемене дн кон-
 штіпцїа фїз-кърѣі рѣмън де не аїчї. Де ачееа дн
 тоате кпверсчъкъпїле шї кпворвпцїеле кз жнпї рѣ-
 мълн де'н Чернъвці атжт теолоџї, кат шї цимпсїашті
 ардеа ка кз зп фок зїбеск тоатъ рѣдїна пепъсрїі шї

Авѣтам порочїре а не 'нкълзї н' љъ датъ
 Де фокъл пѣтрїотїк, че 'н inимъ-ці е-апр'но,
 Че 'н inимеле поастрѣ ка факъл лѣмпнатъ
 Пѣтрѣнс'а пре тот локъл, де 'пгънечїмі кърпїнс.

Дн inime маї мълте, мъдїдїе де вїртъте,
 Сѣдїг'аї, че-акъм мъгърї се вѣд а словозі,
 Ба зпеле де флоре се вѣд акъм дпмплзте,
 Шї фрѣпте вор с'адъкъ, де черїл ва вої.

Мергънд де'н Бъковїна, Бървате мълт їзвїте!
 Не лашї съ не шїербескъ моралъ-ці де модел,
 Їзвїреа де пчъкъне спре-адъчере а мїнте,
 Шї-а патриеї пълдїаре де палтъл пострѣ цїел.

Ачестеа тотдеазна ка лѣці, че сжпг преа сжпте,
 Пѣстра-ле-вом стѣторпїк, кжт черїл не-а грѣї;
 Еар' скъмна 'авдѣгѣрѣ шї дѣлчїле-ці кзвїнте
 Зрѣта-ле-вом кѣ-амоаре, орї кжнд а ле 'мплїні.

Лъм дар' кзтезїаре, а'ці спзпе мъдїзміре
 Де палтъл ачел вїне, де'н ростъ-ці че не-а кърс
 Ла тоці, карїі авърѣм преа рара порочїре
 А не 'ндълчї де 'авдѣгѣ-ці дн скърѣл ает декърс.

Акъма дпї промїетем, к'н вїеацїа поастрѣ тоатъ
 Де'н inимеле поастрѣ печї кжнд нз те-ом зїта;
 Пре зївъл де'н пълдїме кз inимъ 'пфокатъ,
 Воїпцїеле съ-ці факъ, тот зна-л вом рѣга.

Адъче-шї-ва а мїнте адеце Бъковїна,
 Къ а авѣт дн сжпз-шї љъ датъ зп бърват,
 Чеа сѣдїг дн фїї-ї вжртътеа шї їзміна,
 Че 'н локърї де 'пгъперек аджпк а лѣмпнат.

апорцїрїі пчъкъпале, дн кареа не-аѣ фост арзпкат дп-
 прецїзрѣрїе фѣтале фъръ вїна поастрѣ, шї дн кареа
 не маї цїп дпкъ шї акъм дпкъзшїацї вїпшїор. Децї
 парте пентрѣ дештептъчїзпне асторфелїз де сжпцїе-
 мїнте, еар' парте пентрѣ љъ вїецїзїре моралъ кзпсъ-
 кратъ кз тотъл пѣмаї стъдіелор шї дпвдъцьгѣрїеї, кареа
 пѣте съ фїз де модел пентрѣ орї че тжпѣр, і се адъче
 де'н партеа жнпїміі рѣмъне стъдіѣсе де'н Чернъвці
 аств зраре де деспърцире. Дн Ілескул аре вїсерїка
 Молдавіеї знл де'н чеї маї лѣмпнацїі теолоџї дн zilele
 поастрѣ.

Трїмїдїгѣторїзл.

Адзече-ші-вор а мінце ші фіїі Бжковінеі
Къ се 'ндзлчир' жъ датъ де лаптеле-ці морал,
Че 'н еі пьскъ зпиреа ші скопъл пьзівіндіеі,
Че 'н еі жні фьрдіеа ші сажцісі пьчівнал.

Адзече-ші-ва а мінце вісеріка де тине,
Іъ 'н сажъл еі преа мждре кжлтърі ді адзечеаі
Къ 'н хоре-армоніоасе ші 'н лезде зівіне
Дп клер ка жп лзчаефър жъ датъ стрълзчаеаі.

Дорім съ-ці ажніці скопъл дптрег къ депзініре,
Ші треапта чеа маі палтъ дп черк вісеріческ;
Зівіна проведінціъ трімеатъ-ці фєріціре
Орі жнде те-і дпгоарче не кжпнлжъ ржмжнеск!

Съ ржспжндешті дп тоатъ Молдова мжлз фьрмоасъ
Лжміна-ці лжчгоаріъ, апрінсъ пентръ еа!
Аджнк ка съ пьтржндъ пре'н чеаціа 'нтзпекоасъ,
Пре мжлці кареа маі ціне дп неаргъ хаіна са.

Дорім, тржнд дп лжме, съ маі авем тжлпіре,
Пъстраді де зіветате, де віне с'аззім!
Дорім, кжлжторіеа-ці с'о фачі дп фєріціре,
Ші 'н віне, дпк' жъ сжтъ де ані дці маі дорім!

Еар' тж Молдово мждръ, мжреште-ці а та фалъ,
Кжчі еатъ дці сосеште фіїз жпн дп брадісі тжъ.
Декідє-ці ажт сажъл мжреаціъ кппіталъ!
Пре-ачеста кжпрінзіжндъ-л те жжкъръ мерєж!

Де оаръ че де-ажма дп мжндра Ржмжніе
Жп спірет се аратъ, че есте фюарте пар,
Апостол, дела каре кжзпъ де сжндіе
Вісеріка прімі-ва, авжндъ-л де 'ндрептар.

Прімеште преа опорате Домпжле! астъ жраре
сжчєръ къ ачае кжрдіе де інімъ, къ кареа ці-се а-
дзече, ші-ці ада амініе де

Аі Сжндіеі Тале опоржторі сжчєрї:

Въ сжіх Бжмбак, кжпнжторіжлжъ жржрї, дп-
вждівчєл де'н класа VI.; Въ сжіх Бжрлтъ де'н класа
VII.; Тънас Прокоповічїх де'н класа VIII. дп
пжмеle тжтроръ.

P e s t a, in 5. Maiu 1860.

Spirtulu timpului nu pôte se n'aiba influinția
buna și asupra poporului nostru, așa în privinția
drepturilor noastre, pecum a naționalității, și pen-
tru această se ne acomodăm după împregiurări, și
se ne folosim de ocaziunile bune.

Noi avem drepturile de a ne folosi de toate
ce am ereditat dela strămoși, tocma așa pecum ne
folosim de mintea, ce o avem dela Dumnezeu, și de
banuțiulu, ce 'lu capetăm dela părinți, și întru al-
tele avem dreptulu ca se ne susținem moravuri-
le, datinele, și ămăntele noastre naționale, și ni-
meni are dreptu naturalu său pozitivu, ca se ne
impună moravurile ori ămăntele lor.

Poporul romanu colonizat în Dacia, a adăsu
pe sine și toga în carea era îmbrăcatu unu sena-
toru, ori dictatoru romanu în Roma, aceea toga, ca-
rei atăția regi avea de a se închina, — și preste
totu poporul romanu și-a pastratu și pene astăzi
toate ămăntele sale antice naționale, străformandu-
le în putienu pentru clim'a din Dacia, dar' susție-
nandu trăsăturile caracteristice a le portului, încatu
și astăzi se vede a fi din clasicitate, și o icăna pi-
torăscă, extraordinară, fetică cu porturile străine. —

Pôte ca la începutu romanii colonizați avură
numai unu portu, — dar' mai probabilu ca și atunci
avură ceva diferenția în porturi, de 'orece fură
strânsi din totu imperiulu romanu, adică din mai
multe provincie romane unde trebuia de sine se
esiste — pe lenga caracteristica portului generalu
romanu, — și alte porturi speciale. — Și acumă,
deduca-se diferenția specială a portului nostru de
adi, chiaru din Italia, său deduca-se din străforma-
rea causată de clima, său și prin portulu daciloru
remai, remane unu adevėru destulu de apriatu, ca
noi în toate provinciile romane ni-am susținutu
pene adi portulu celu vechiu, și ca acesta pentru
noi e originalu și foarte frumosu. —

(Va urma.)